

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת מרב מיכאלי

פ/25/2324

הצעת חוק העונשין (תיקון – הסתה לגזענות), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 144א בחוק העונשין, התשל"ז–1977¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 144א, בהגדרה "גזענות", בסופה יבוא "או מחמת דת או קבוצה דתית או מוצא עדתי או בשל נטייה מינית או בשל זהות מגדרית או היותם עובדים זרים."
2. תיקון סעיף 144ו (א) לחוק העיקרי, המילים "או של עוינות כלפי הציבור מחמת דת, קבוצה דתית, מוצא עדתי, נטייה מינית או היותם עובדים זרים" – יימחקו.

דברי הסבר

הסתה נגד קבוצות שונות בחברה עלולה להביא לגזענות ואף למעשי אלימות. נוכח זאת אסר המחוקק על הסתה לגזענות, וקבע זאת בסעיף 144א לחוק העונשין, התשל"ז–1977. הגדרת "גזענות" בסעיף זה כוללת פעולות פוגעניות נגד ציבור בשל צבע עור, השתייכות לגזע או למוצא לאומי-אתני. הצעת חוק זו נועדה להשלים את מהלך החקיקה ולהרחיב את הגדרת הגזענות בסעיף זה, החלה כיום על פרסום הסתה לגזענות והחזקת פרסומים גזעניים, ולהשוות אותה לקבוע בסעיף 144ו, המתייחס לעבירות שנאה, שהן עבירות שנעברו מתוך מניע של גזענות. סעיף זה קובע מפורשות כי בגדר פשעי שנאה יבואו בין היתר עבירות המבוצעות עקב עוינות כלפי ציבור גם מחמת דת, קבוצה דתית, מוצא עדתי, נטייה מינית, או היותם עובדים זרים.

הצעת חוק זו קובעת הגדרות אלה בסעיף 144א, כך שגם פרסום הסתה כלפי ציבור או חלקים באוכלוסייה בשל דתם, עדתם, נטייתם המינית, זהות המגדר שלהם או היותם עובדים זרים, תיחשב כהסתה לגזענות ותישא בעונש הקבוע בחוק.

אין ספק כי חופש הביטוי הוא זכות בסיסית המהווה עמוד תווך במשטר דמוקרטי. ואולם, המשפט הישראלי מכיר בתכליות שונות להגבלתו באמצעות איסור פלילי, בין היתר כשמדובר בהסתה לגזענות ולאלימות כלפי אוכלוסיות שונות, העלולה להוביל לרדיפה, השפלה, ביזוי, ואף לביצוע פשעי שנאה מתועבים.

הצעת החוק ערה להגבלה הנוספת שהיא מטילה על חופש הביטוי (ראו לעניין זה את פסק הדין בבג"צ 6702/05 המרכז לפלורליזם יהודי נ' היועץ המשפטי לממשלה (ניתן ביום 16 במרס 2009), שם התייחס כבוד המשנה לנשיאה ריבלין לזהירות המיוחדת הנדרשת מרשויות התביעה בהחלטות על הגשת כתבי-אישום פליליים ב"עבירות חופש ביטוי"), אולם כוונתה לאזן בין פגיעה אפשרית באוכלוסיות שמלכתחילה מצויה אליהן התייחסות בחוק (סעיף 144ו), לבין ההגבלה על חופש הביטוי, תוך הקניית שיקול דעת ליועץ המשפטי לממשלה להגיש כתבי אישום במקרים המתאימים, כקבוע בסעיף 144ה. הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/24/1065).

הצעת החוק זהה לפ/24/1065 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ב בשבט התשפ"ג (13.02.2023)